

Nové Bratrské Listy

ROČNÍK XIV (2012)

1

Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.

(Mk 10,45)

kázání

Na vinici Páně 3
(J. Ruml)

biblické a teologické studie

Uzdravení posedlých v Gadaře 6
(J. Mrázek)

dějiny

Bratrská impressí 10
(J. Just)

300 let Bűdingenského ediktu 13
(J. Halama)

unitas fratrum

zprávy z UF 16
(O. Halama)

Studijní seminář v Ebersdorfu
(H. A. + D. O.)

náš seniorát

Živý Betlém v Ž. Brodě *(J. Polma)* 18

Vánoční hra v Rovensku p. Tr. 20
(L. Bernardová)

Jubileum M. Ulrichové 21

Slib nového seniorátního výboru 22

práce sester

Setkání v Turnově *(L. Bernardová)* 22

z církvi doma i ve světě

Postavení žen v Malajsii 23
(přel. M. Ulrichová)

o duchovním zpěvu

Soli deo gloria *(L. Moravetz)* 26

ráj srdce

připravuje M. Matouš

Nové Bratrské Listy

13. ročník (2011)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR
při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

tel: 224 941 870

e-mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do ruky první číslo čtrnáctého ročníku Nových bratrských listů. Opět jsme se trochu opozdili ve vydání prvního čísla ročníku, za což se naše redakce velice omlouvá.

Jako v minulém ročníku i v ročnících předchozích, chceme i v tomto roce setrvat v přibližně stejném složení a rozsahu rubrik Nových bratrských listů.

Chtěli bychom, aby se naše obzory rozšířily již pravidelně na stránkách časopisu v oblasti duchovního zpěvu a liturgie.

Přijměte pozvání ke kázání, které bylo proneseno synodním seniorem Joelem Rumlem dne 4. března 2012 při příležitosti složení slibu nového seniorátního výboru. Tato slavnost se konala v Turnově.

Exegetická studie je pozvánkou k přečtení vyšlé knihy Český ekumenický komentář k Novému zákonu od J. Mrázka, Evangelium podle Matouše. V článku Jiřího Justa se dozvíme o bratrských tiskárnách, jejich založení a práci. Ve zprávách ze seniorátu nás pohladí atmosféra vánoc.

Přeji Vám pěkné chvíle při čtení časopisu. Přeji Vám, aby radost z velikonočního poselství Vás provázela nejen v době velikonoce, ale i po celý rok.

Eva Šormová

Děkujeme za podporu pro náš časopis.

Číslo účtu 13198319/0800

kázání

Na vinici Páně

Ty, jenž máš zalíbení v těch, kdo se tě bojí a v těch, kdo čekají na tvé milosrdenství; promluv k nám a dej, ať radostně chválíme tvou velebnost a slávu. (dle Ž 147,11)

Zazpívám svému milému píseň mého milého o jeho vinici: „Můj milý měl vinici na úrodném svahu. Zkypřil ji, kameny z ní vybral a vysadil ušlechtilou révu. Uprostřed ní vystavěl věž i lis v ní vytesal a čekal, že vydá hrozny; ona však vydala odporná pláňata. Teď tedy, obyvateli Jeruzaléma a muži judský, rozhodněte spor mezi mnou a mou vinicí. Co se mělo pro mou vinici ještě udělat a já pro ni neudělal? Když jsem očekával, že vydá hrozny, jak to, že vydala odporná pláňata? Nyní vás tedy poučím, co se svou vinicí udělám: Odstráním její ohrazení a přijde vničeč, pobořím její zidky a bude pošlapána. Udělám z ní spoušť, nebude už prořezána ani okopána a vzejde bodláči a křoví, mrakům zakážu zkrápět ji deštěm.“ Vinice Hospodina zástupů je dům izraelský a muži judští sadbou, z níž měl potěšení. Čekal právo, avšak hle, bezpráví, spravedlnost, a hle, jen úpění. (Iz 5,1-7)

Bratři a sestry, pro určitou křesťanskou tradici přináležejí k druhé neděli postní toto krásné starozákonné podobenství. Je v něm použit obraz vinice a všechno tak, aby byli lidé podníceni k radostné chuti ladit své životy s Boží vůlí. Toto jedno z nejnámějších starozákonních podobenství je spojeno s postní dobou a vlastně dnes na tomto místě také se slibem těch, kdo berou na svá bedra povolání vámi všemi ke správě Ochrannovského seniorátu. Tato souvislost však není zcela jednoduchá. Ale pojďme postupně.

Toto podobenství má přehlednou strukturu, i zřejmý záměr. Na začátku je stručný a srozumitelný příběh o založení vinice, o péči, kterou si zasloužila, aby přinesla dobré plody (1-2). Je to popsáno poeticky, však na úvod bylo řečeno, že to bude píseň. Autor tam zmiňuje to nejdůležitější, co bylo třeba učinit k vytvoření nejlepších podmínek pro dobré ovoce a těmi byly – úrodný svah, dobrá půda, ušlechtilá odrůda a soustředěná péče spojená s ochranou. To pro naději dobrých plodů bylo dostatečné. Proto také to, co bylo učiněno, tvoří obsah necelých dvou veršů a ještě v nich je místo ke sdělení, jak vše dopadlo. Tak pečlivě vybudovaná vinice se odměnila odpornými pláňaty.

Další částí oddílu jsou zásadní dvě otázky (4): Co se mělo stát jinak? Čeho mělo být ještě víc? Co bylo nedostačující? To jsou první věci, kterými se zabývá každý člověk, kterému se něco nepovedlo, a odpovědně hledá chybu i u sebe. Co jsem měl udělat jinak, na co jsem zapomněl? Ptal se tak i onen vinař. Byl připraven nést důsledky, v této pasáži řekl, že byl připraven nést odpovědnost za to, co neučinil nebo učinil nedostatečně, pokud bude soudce, který ukáže, že se tak stalo. Následuje pak barvitě popsaná

likvidace díla. Byla pochopitelná, když vložená péče a naděje nedošly cíle (5-6). Sedmý verš pak celé podobenství uzavírá a je vysvětlením některých použitých obrazů, je v něm i pokus naznačit další směr vývoje i přemýšlení.

Říkal jsem, že na první slyšení tento oddíl ne zcela podporuje pěknou atmosféru této neděle, kdy bude ustanoven nový seniorátní výbor. Ve světle tohoto příběhu totiž všechno vypadá dost beznadějně. Vy, nově zvolení členové seniorátního výboru, budete slibovat, co je k přijetí služby pro seniorát třeba; vy jste odhodláni do celého díla, které církevní společenství hodlá plnit, vnášet to nejlepší, co ve vás je. Celá řada biblických příběhů nás spíše vede k tomu, abychom si nedělali falešné iluze, že stejně na konci i dobrého snažení budou jen odporná pláňata. Dokonce i tam, kde se staral s největší péčí o vinici Bůh, stejně to nevyšlo, vinné révě se zachtělo růst jinak. Síla, co?! Také tento oddíl, jak je krásný poeticky a obrazně, podporuje takový běžný názor lidí o rozlišování starozákonního a novozákonního Boha: ten první je tvrdý a náročný, a druhý milostivý.

Naštěstí – a čtu Písmo svaté a jeho zlořečení i zaslíbení také kvůli sobě – pak vidím, že tam není jen toto a není tam jen tento myšlenkový (i praktický) závěr. Jak jsem říkal, na konci podobenství se objasňují jen některé obrazy. Je řečeno, že vinicí Hospodina zástupů je dům izraelský, dům církevní, muži judští, stejně tak vinicí jsou muži a ženy ochranovští, jsou sadbou, která v sobě nese zárodek ušlechtilosti. Sadba byla vybrána proto, že předpoklad dobrého naplnění jejich úkolu byl veliký. Vinice sice patří Hospodinu zástupů, jen trochu nejasné je to, kdo je ten pracovník, co se tam takovou dobu mordoval s kamením, výsadbou a nakonec, kdo se nervoval o výsledek? Je označen jako můj milý. Bible sice zná Bohem milované lidi (Dt 33,12; Jr 11,15; Ž 60,7; 108,7; 127,2), tady však není pochyb: jde o Boha, prorokem milovaného. Prorok do tohoto podobenství vkládá své vyznání, jakého Boha zná a vyznává a jak se raduje z jeho péče a vztahu k němu a následně i ke světu, k životu a lidem. Boží péči o svět a stvoření proto může nahlížet jako péči naprosto jedinečnou a ovšem také nesrovnatelnou s výsledky, kterých se mu za to dostane. V této chvíli proto není od věci podívat se na to, co následuje po tomto podobenství.

Nenásleduje nic povzbudivého. Je tam šestinásobné „Běda“. Je to vysloveno na adresu např. těch, kdo se podílejí na rozbíjení struktur dobra a zla, kdo potlačují spravedlnost; dále těch, kdo slouží nepravostem nebo i těch, kdo jsou zdatní v pití vína. I takové životní projevy jsou příčinou toho, že vinice Hospodinova nemohla dostat předpokladům, které s ní byly spojovány. I na adresu lidské společnosti, která proroka tehdy obklopovala, bylo třeba vyslovit hrozivá slova: proto plane Hospodin hněvem vůči svému lidu (5,25), což bude mít za následek, že dojde k napadení a likvidaci jakýmsi protivníkem příšlým zdáli. Následný text dále obsahuje vcelku komplikovaný popis toho, co se všechno může stát. Ale před tím vším se děje něco neobvyklého. Totiž, i kdyby mělo dojít k totální likvidaci celé vinice a rozprašení ze strany nepřátel a dotazování veškerého „Běda“, prorok i v tak bezvýchodné budoucnosti má své důležité

místo. I tehdy, kdy se ze strany vinice hodně pokazilo, má být přítomen muž Boží. I když v onom podobenství pro vinici nebyla žádná perspektiva, měla být bez milosti zlikvidována, přesto nedokáže Pán Bůh zapřít sám sebe. Ještě to zkusí. A tak je hledán ten, koho lze poslat, kdo půjde, i když moc dobře ví, do čeho: kdo nám půjde?, zní otázka (6,8). Kdo nám půjde sdělit to, že hodně je zkaženo, ale přece jen i pahýl po dubu bude síměm svatým (6,13). Pak už je čas na svědectví, že temnotu prorazí světlo, a že navzdory třeba Assyřanům nebo jakémukoliv stupni bezpráví nebo pokřivení bude platit: s námi zůstává Bůh, Immanuel.

V takové souvislosti prorokova pověření a zvěstování už ani dnešní ustanovení vás, nového seniorátního výboru Ochranského seniorátu, nevypadá nikterak divně. Poté, co Boží vůle byla v Ježíši, Synu Božím zjevena jako záměr nenechat nikoho zmarnit život a bránit tomu, aby byl život lacině znehodnocován a zmarňován, v takové chvíli už nikdy nelze do ničeho vstupovat s tím, že se zase urodí jen odporná a kyselá pláňata. Boží přítomnost a zaslíbení jsou těmi nejlepšími podmínkami k tomu, abychom se znovu a znovu nabízeli k přinesení dobrých plodů života. Prorok byl ve stejné situaci. Ale jeho milý Bůh mu ukázal, že půjde dál, že se nezastaví u jedné zkušenosti s lidskou malověrou, neochotou rozumět, ale půjde dál. A nebude jen likvidovat, bude ukazovat rozměr své lásky i za cenu oběti svého Syna. Proto Bůh stále čeká ty, kdo se chytí podané ruky spásy, svobody a světla. I přesto, že mnozí zůstanou jen u okrajových věcí, jako ve čteném evangelijním oddíle, třeba u toho, s kým Ježíš stoluje nebo s kým se stýká, pak nevědí, proč nést dobré ovoce. To jsou věci, které jsou zárodkem kyselých obličejů, zklamaných lidských osudů, jsou věci, které nikdo nečeká, protože si všichni myslíme, jak moc se snažíme pro dobro. To všechno je opravdu málo, aby byl život sladký. Ale...! Není konec! Je čas! A podle sdělení apoštolova: Nyní je čas příhodný! (2K 6,2). Proto se mi jeví služba vírou v Krista a jeho následováním pro společnost tím téměř nejdůležitějším, co dnes máme nabízet a přinášet. Nám všem přeji sílu včas se znát ke svým hříchům, k odpouštění starých vin. A dokud je čas, pak přeji neochvějně odhodlání k přinášení dobrého ovoce. Dílo a láska našeho Pána k tomu i dnes tvoří dobré a pevné základy a dávají dobré důvody. Amen.

synodní senior Joel Ruml

Uzdravení posedlých v Gadaře

(Mt 8,28-34)

28a Když přišel na protější břeh moře do gadarenské krajiny,

Matouš zde navazuje na předchozí příběh, v němž Ježíš na počátku přikázal plout na protější břeh (Mt 8,18). Podařilo se mu navázat i tematicky: na počátku předchozího příběhu zaznělo, že Ježíš (a spolu s ním ti, kdo ho následují) nemá kde hlavu složit. Nyní je nejprve budou odhánět dva posedlí, o něco později (a o něco uctivěji) ti rozumní, kteří sem přijdou z blízkého města.

Působivá je v návaznosti na předchozí příběh i okolnost, že poté, co hleděli tváří v tvář smrti, připlouvají nyní „na druhý břeh“ a přímo na hřbitov.

Evangelista Marek umísťuje svůj příběh o uzdravení posedlého (Mk 5,1-10) do blízkosti Gerasy. Matouš koriguje Gerasu na Gadaru, protože podle jeho znalostí byla Gerasa příliš daleko od moře a stěží se u ní mohl někdo přímo vylodit. Velké množství rukopisných variant v Mt a Mk dosvědčuje snahu opisovačů lokalizaci příběhu sjednotit, aby se neodehrával na dvou místech současně, popřípadě najít jiné místo, které by se jmenovalo podobně, ale leželo ještě blíže ku břehu Genezaretského jezera. Vzniká tak vděčný materiál pro studium různocnění, pro výklad samotného příběhu však není příliš důležitý.

28b vyšli proti němu dva posedlí, kteří vystoupili z hrobů; byli velmi nebezpeční, takže se nikdo neodvážil tudy chodit.

Mnohem nápadnější změnou oproti Markovi je, že Matouš mluví o *dvou* posedlých.

Toto zvláštní zdvojení nacházíme v Matoušově vyprávění častěji, aniž by pro ně někdo podal přesvědčivé vysvětlení. Kromě těchto dvou posedlých čteme také o dvou slepých (Mt 9,27; 20,30), a dokonce o dvou oslech, na kterých Ježíš vjíždí do Jeruzaléma. Nejčastější vysvětlení odvozuje tuto anomálii od starozákonního pravidla, podle něhož platí svědectví dosvědčené ústy dvou svědků (Dt 19,15; srv. Mt 18,16). Problém takového vysvětlení zde spočívá v tom, že o svědky není nouze (učedníci), zatímco dotyční dva o ničem nesvědčí ani jako posedlí, ani později jako uzdravení (na rozdíl od Markova posedlého, který je na to ovšem sám - Mk 5,20). Nad to: pokud by Matouš měl na mysli tuto starozákonní souvislost, pravděpodobně by ji vysvětlil patřičným odkazem. Neobstojí po mém soudu ani konstrukce, podle níž Matouš „doplňuje“ posedlého z Mk 1,21-28, jehož příběh dříve vynechal: jestliže v 8,16 Matouš referuje o blíže neurčeném množství posedlých, které Ježíš uzdravil, neměl důvod zde vyvažovat jakýkoliv přesný počet.

Zůstaňme poctivě u toho, že nevíme, proč jsou zde posedlí dva, a podívejme se raději, jak se tím příběh změní:

V Markově (obecně známější) verzi převládá *samota*, deprese a sebestrukce nešťastníka, kterému nikdo neumí pomoci, a on bojuje s čímsi v sobě, čeho je na něj příliš. Je to *osamělý* člověk, zalezlý v hrobech (potažmo ve vzpomínkách), ničí sám sebe, bere sám na sebe kameny, jako by se chtěl kamenovat, rozdírá se vnějšně těmi kameny a vnitřně kdoví čím. Lidé z města ho poutají, aby si nemohl ublížit – a on se vždycky jen „vysvobodí“ z jejich pout, aby si dál ublížovat mohl. A proti jeho osamění stojí to, co ho pronásleduje a co on sám nazývá *legie*, protože je toho (na něj) mnoho. Tak je to v Markovi.

Matoušův posedlý není sám. Jeho problémem není samota. Svoji posedlost zde sdílí dva. Také se zde nepopisuje žádná sebestrukce. Tito dva nemají problém ani každý sám se sebou ani se sebou navzájem. Náramně se však shodnou v agresivitě vůči všemu okolo.

Při všech těch úvahách, jak se z Markova posedlého stali dva, nám ani nedojde, že vlastně nevíme, zda si představit dva muže (posedlé myšlenkou třeba nějakého posvátného nebo prokletého boje proti světu a systému a nevím čemu ještě) – anebo třeba manželskou dvojici: semknutou a nepřátelsky naježenou proti vnějšímu světu. Obojí je zde stejně dobře možné.

Ti dva jsou popsáni jako velice agresivní; vylézají z hrobů, které si zabrali pro sebe, a hájí si své teritorium, svůj svět. Nenechají nikoho projít po cestě kolem.

Kdybychom chtěli nějak dál interpretovat, o jakých situacích mluví tato Matoušova verze příběhu, pak by se nabízely spíše kolektivní posedlosti: různé fanatismy a zášti vůči odlišným a podobně. *Kolektivní* navzdory tomu, že jsou tu jenom dva. Nebudou to problémy jednotlivce, ale spíše problémy, které si člověk zjednodušeně řeší sdílením nenávisti s někým vedle sebe.

Tito posedlí také nevybíhají Ježíši vstříc se směsí fascinace a bázně (jako u Marka). Vylézají ze svých hrobů a vybíhají vstříc jako obvykle: aby zahnali vetřelce; aby nikdo neprošel po cestě, kterou si přivlastnili. Vyběhnou na něj jak psi.

29 *A dali se do křiku: „Co je ti po nás, Synu Boží? Přišel jsi nás trápit, dříve než nastal čas?“*

Teprve *potom*, co vyběhnou (v řečtině čteme v úvodu tohoto verše *kai idú* – je zde nový podnět), najednou poznají, o koho jde a místo útoku se začnou bránit.

Tento příběh patří svou formou mezi exorcismy („vymítání démonů nebo nečistých sil“). Jsou to příběhy, ve kterých nemoc, obvykle psychická, je chápána jako posedlost něčím. Terminologie těchto příběhů (démoni, duchové, mocnosti zla) může znít modernímu člověku poněkud bizarně, avšak celý tento přístup má i své přednosti: odlišuje zřetelně nemoc od nemocného; a to i v takových případech, kdy to není samozřejmé, jako například v příběhu, kterému se právě snažíme porozumět. U těch dvou, kteří se chovají

zběsile a agresivně napadají všechny kolem, rozlišuje exorcismus mezi nimi – a tím, co je posedlo. Oni vlastně jsou oběti své nemoci.

Podíváme-li se na poslední větu, kterou jsem napsal, zní docela civilně a stravitelně i pro moderního člověka, ale „nemoc“ je v ní chápána vlastně jaksi polo-osobně. Přesně to je charakteristické právě pro onu „démonskou“ terminologii v Bibli; ani tam si démony nepředstavovali jako zelené mužíčky s červenými čepičkami, nýbrž jako *così*, co je (polo) osobní jenom potud, že si to „osobně beru“: třeba nemoc nebo smrt. Jsou nemoci, s nimiž je člověk *jaksi* v rozhovoru a ony ovlivňují jeho chování.

Psychiatr by mohl vysypat z rukávu hned několik diagnóz, u kterých by toto „exorcistické“ chápání vystihlo něco podstatného. Pro evangelisty má tento přístup i poněkud širší uplatnění: také například zfanatizovaný dav je „posedlý“; i nenávisť (třídní, rasová, náboženská) může být a v jejich terminologii by jistě byla „posedlostí“ a lidé, kteří jí propadli, nešťastnými, zmanipulovanými oběťmi, které potřebují vyléčit.

Ze synoptického srovnání je zřejmé, že evangelista Marek mluví o exorcismech častěji a s větší zálibou, dokonce se zdá, že je chápe jako určitou metaforu Ježíšova poslání: čelit posedlostem a nenávistem ve společnosti, mezi lidmi i v jednotlivcích (Mk 1,21-27; 5,1-20; 9,14-29). Matouš mluví raději o nemocech než posedlostech, avšak zachová exorcistický ráz právě tohoto příběhu, ve kterém *posedlost* je kolektivní a může být právě obrazem různých fanatismů, nenávistí nebo třeba i agresivního skupinového (rodinného?) sobectví.

Charakteristické je, že lidé, které evangelia líčí jako „posedlé“ svou nemocí, poznávají v Ježíši autoritu a reagují na jeho osobnost. Tak i tito dva gadarenští. V tuto chvíli jakoby jejich posedlost začala racionálně vyjednávat. Zatímco ještě před okamžikem se ti dva zalykali společnou agresí a nenávistí, teď z nich promlouvá jejich „posedlost“ spíše otráveně: *Co je ti po nás? Přišel jsi nás trápit (otravovat)?*

Nejzajímavější je ovšem dodatek *pro kairú* (předčasně, dříve než nastal čas); nejenže rozeznávají Ježíšovu autoritu, ale jako by (do budoucna) počítali s tím, co později Apoštolské vyznání vyjádří Kristovým sestupem do pekel; počítají s tím, že jejich „mandát“ je jenom dočasný. Jenom se ujišťují, že dnes ještě Poslední soud není na pořadu dne.

30 *Opodál se páslo veliké stádo vepřů.*

Slůvko *makrán* (daleko odtud) zní na tomto místě trochu nečekaně.

Latinská *Vulgáta* vsouvá zápor a chápe jako *nedaleko*; české *opodál* je tak trochu alibistické, zachovává ve slovním základu tu dálku, ale zmírňuje, naznačuje, že nemusela být velká.

Matoušovo *daleko odtud* je zřejmě původnější, ale možná i logičtější: jsou-li ti dva opravdu agresivní a nenechají nikoho projít kolem a nikoho na pokoji – pak Matouš nebourá tento obraz idylkou, v níž by se hned vedle nich pokojně pásli čuníci a pasáčci nerušeně seděli u dábelského hřbitova, kde z hrobů lezou osoby, kterým se každý vyhýbá. Je logičtější *v tomto příběhu*, že prasata a hlavně pasáci jsou v uctivé vzdálenosti.

31 – 32a *A zlí duchové ho prosili: „Když už nás vyhániš, pošli nás do toho stáda vepřů!“ On jim řekl: „Jděte!“*

Posedlost je zde spíše na ústupu (*Když už to musí být..., pošli nás do vepřů*). Pro Matouše je klíčové, že Ježíš to opravdu *může* udělat. Nám to (v kontextu evangelia) připadá samozřejmé, pro Matouše to tak samozřejmě nebylo, protože Ježíš se opakovaně během svého veřejného působení zaměřuje na ztracené ovce izraelské (Mt 10,6; 15,24) a teprve v závěru, po svém vzkříšení, posílá učedníky za hranice Izraele. Tím důležitější jsou pro Matouše příběhy jako Setník v Kafarnaum (Mt 8,5-13), Kananejka (Mt 15,21-28) nebo tento, v nichž Ježíš *ad hoc* tyto hranice už překonává a připravuje cestu misii pohanům. Na druhou stranu: příběh vyzní tak, že i zde (sice) Ježíš může poroučet démonským silám a uzdravovat od nich, ale zatím je definitivně nevyhání, pouze je dislokuje na místo, kde budou méně škodit. Přesněji řečeno: kde nebudou škodit lidem.

32b *a hle, celé stádo se hrnulo střemhlav po srázu do moře a zahynulo ve vodách.*

Opět je zajímavé srovnání s Markem. V Markovi je tento zánik stáda bizarní, ale názornou demonstrací myšlenky, že ani celé stádo prasat nevydrží tolik, co musel vytrpět jeden člověk. V Matoušovi díky zdvojení a všem významovým posunům, které s ním souvisejí a o nichž jsme mluvili, je stádo spíše karikaturou fanatického davu.

33 *Pasáci utekli, přišli do města a vyprávěli všechno, i o těch posedlých.*

Vyprávění pasáčků je zde charakteristicky rozděleno na dvě části: všechno – i to o těch posedlých. Nám připadá, že *to o těch posedlých* je přece to hlavní, co vyprávěli. Matouš si zřejmě uvědomuje, že z jejich perspektivy ne. Je sice o dva agresivní fanatiky méně, stali se nejspíš rozumnými, jsou vyléčeni ze své nenávisti; ale místo dvou agresivních ďábelníků (kraličtí), kteří přepadali každého, kdo se *přiblížil* – místo nich tam teď přistál někdo, na jehož popud se dokáže splašit celé stádo sviní, a klidně i na dálku. Předtím byl člověk v nebezpečí, jen když se přiblížil. Ten, kdo tam přistál, může být nebezpečný i na dálku (*makrón*). Pasáčkům, kteří byli se stádem *daleko*, vůbec nemuselo být jasné, co se tam u hřbitova přesně odehrálo, zda Ježíš poslal ty demony jenom na prasata nebo třeba i na ně. Mohli být rádi, že sami taky neběželi do moře, nebo že je to stádo neudupalo; a pouze si dali dohromady, že za to asi může ten, kdo tam u břehu přistál...

34 *A celé město vyšlo naproti Ježíšovi, a když ho spatřili, prosili ho, aby se vzdálil z jejich končin.*

Závěr celého příběhu působí v kontextu evangelia nečekaně, avšak z perspektivy oněch obyvatel města je pochopitelný. Zatímco jinde Ježíš staví na důvěře (víře) a neuzdravuje, dokud tuto důvěru nezískal, zde chtě nechtě předvedl, jak velké síly jsou ve hře; s jakými silami (a nenávistmi a emocemi a fanatismy) si zahrává, aniž by mohl

důvěru lidí získat předem. Obyvatelé jej tedy vyhodnotí jako demonstraci nějaké neznámé moci a vlastně jen uctivěji zopakují žádost, která padla už v úvodu příběhu (Mt 8,29).

Ježíš se zachová adekvátně k dané situaci a bez meškání odjede.

*(Český ekumenický komentář k Novému zákonu,
J. Mrázek: Evangelium podle Matouše. Praha 2011)*

dějiny

Bratrská impressí

450 let od zahájení činnosti ivančicko-kralické tiskárny

O tom, že Jednota bratrská byla společenstvím, které zanechalo významné stopy také na poli společensko-kulturním, nemůže být pochyb. Snad ani v dnešní době není člověka, kterému by se nevybavilo alespoň něco pod pojmem „Bible kralická“. Křesťanství je označováno za náboženství knihy a pro reformaci to platí dvojnásob. A přesto, že Jednota patřila v našich zemích k výrazně minoritnímu společenství a její kapacity byly mnohdy až příliš omezené, svými výkony při šíření tištěného Slova si vydobyla čestné místo v oblasti české knižní kultury. Zároveň je třeba varovat před tím, abychom tuto skutečnost nepřeceňovali. Kniha byla pro Jednotu vždy jen médiem, které plnilo určitou roli, službu při zvěstování evangelia, a nikoliv cílem a konečným předmětem jejího zájmu. Ve srovnání s knižní produkcí evropské reformace představuje také svou kvalitou spíše lepší průměr, byť jsou některé tisky Jednoty z estetického hlediska skutečně pozoruhodné.

Jednota se chopila příležitosti šířit své spisy tiskem poměrně brzy. Bylo to již na samém počátku 16. století. Ve východočeské Litomyšli, kde měla před polovinou 16. století jeden z nejvýznamnějších sborů, využívala služeb impresora Pavla Olivetského tak hojně, že ho mnozí ještě docela nedávno považovali za bratrského tiskaře. Ve 20. letech 16. století se dokonce v Mladé Boleslavi pokusila zaměstnat vlastního odborníka na „černé řemeslo“, Jiříka Štyrsu, ale podnik skončil z finančního hlediska dosti neslavně. Na splacení dluhů padla velká část pozůstalosti biskupa Lukáše Pražského, jak víme z jeho poslední vůle. Až do druhé poloviny 16. století pak Jednota využívala služeb celé řady tiskařů, u některých knih dokonce stále nevíme, kde vlastně byly vytištěny.

Teprve počátkem šedesátých let nadešla vhodná doba pro založení vlastního bratrského tiskařského podniku. Úkol byl svěřen Janu Blahoslavovi, zvolenému v roce 1557 na synodu ve Slezanech biskupem. Ten se stal o rok později rozhodnutím synodu písařem se sídlem v Ivančicích a z titulu své funkce měl na starosti také šíření literárních děl Jednoty. Jan Blahoslav si byl – jako reformační humanista – velmi dobře vědom výhod vyplývajících z provozování vlastní tiskárny a dílna, která rozkvetla zejména jeho přičiněním, vydržela pracovat téměř 60 let, než její život na Moravě zastavily válečné události velkého evropského konfliktu. Nevíme přesně, kdy k prvním pracím na zřízení tiskárny v Ivančicích došlo, jisté je datum 2. prosince 1562 jako zahájení tisku tzv. Ivančického kancionálu, který byl dokončen až v únoru 1564. Vezmeme-li v potaz, že šamotulský kancionál byl Alexandrem Oujezdeckým, od nějž bratří přejali část typografického materiálu, dotištěn v červnu 1561, pak je pravděpodobné, že přípravy ke zřízení dílny mohly být v plném proudu již během první poloviny roku 1562.

Ivančice byly zpočátku téměř ideálním místem pro činnost bratrské tiskárny. Vrchností, které město patřilo, byl poměrně snášenlivý rod pánů z Lipé, který s rozhodnou smělostí odrazil jakýkoliv pokus o útok vůči náboženské svobodě, ve městě existoval velký bratrský sbor, i potřebných pomocníků musel být dostatek. Také s obstaráváním tiskařského materiálu a surovin k výrobě knih nebyly vzhledem k významu tržního centra jistě problémy. Do doby Blahoslavovy smrti (zemřel již v listopadu 1571 jako osmačtyřicetiletý) opustilo lis ivančické tiskárny nejméně devět titulů, některé ve více vydáních. Blahoslav

zde mezi jinými nechal vytisknout obě vydání svého překladu Nového zákona (1564 a 1568), který byl později přejat do tzv. Bible kralické.

Přestože existence tiskárny byla „veřejným tajemstvím“ (ivančická vrchnost se v době pozdějších útoků olomouckého biskupa proti tomuto podniku dokonce tvářila, že o něm nic neví), bratří nechtěli zbytečně provokovat a označovali lokalitu tisku skrytým názvem, např. „in insula hortensi“ (v zahradním ostrově). Měli k tomu dobrý důvod. Katolická církev na Moravě po reformách zahájených na tridentském koncilu posilovala své pozice, značně oslabené v době husitství a reformace, a olomoucký biskup Vilém Prusinovský nabádal císaře k zákroku proti nekatolickému knihtisku a požadoval důsledný cenzurní dohled. Ještě do poloviny sedmdesátých let se dařilo bratrskou tiskárnu v Ivančicích udržet. Tlak byl však příliš silný a v roce 1576 zde bylo vytištěno poslední dílo, esteticky velmi zdařilé Písně duchovní evangelické.

Na popud Jana staršího ze Žerotína se bratřští biskupové v roce 1578 rozhodli tiskárnu přestěhovat do bezpečnějších a nepříliš vzdálených Kralic. Tento malý statek koupil Žerotín, majitel blízké Náměště nad Oslavou, jen pár let před tím od Jindřicha Kralického z Kralic a na zdejší tvrzi umožnil Jednotě vybudovat si nové centrum,

kteřím svým významem předčilo Ivančice. Již v roce 1579 zde byl vytištěn první díl Bible kralické, na tvrzi byla umístěna a neustále doplňována odborná knihovna se stovkami titulů z oboru bibliistiky, která měla překladatelům, vzdělaným většinou na zahraničních akademiích a univerzitách, zajistit literaturu potřebnou k tak rozsáhlému dílu, jakým byl překlad bible z původních jazyků. Kapacita tiskárny se také o něco zvětšila, od roku 1579 byly v Kralicích vytištěny desítky titulů, některé v německém a snad i v latinském jazyce. V některých obdobích opouštěly lis kralické tiskárny 3–4 tituly ročně.

Z uvedeného je zřejmé, že provoz tiskárny musel být personálně, materiálně a zejména finančně poměrně náročný. Výrobní kapacita tiskárny neumožňovala doplňovat produkci komerčně úspěšnými tituly, jakými byly v předbělohorské době různé kalendáře a beletrie. Také je dobré položit si otázku, zda by o to bratřští biskupové vůbec stáli. I přesto, že některé tituly vycházely v tisícových nákladech, část z nich byla ztrátová. Významnou roli v rozpočtech podniku tak zaujímaly dary mecenášů. K nejštědřejším z nich patřili Žerotínové, kteří svou podporu knihtisku zároveň pojímali jako specifický druh reprezentace, jak dosvědčují žerotínské erby v řadě bratrských tisků.

Zbývá ještě povědět si něco o tom, jak práce tiskárny a distribuce jejích tisků v praxi vypadala. Také v Kralicích na provoz tiskárny dohlížel ivančický biskup, který jí zadával tisk jednotlivých titulů a dbal na pokud možno plynulé provádění prací. Stálých zaměstnanců tiskárna neměla mnoho, patřili k nim dělníci obsluhující lis a výměnu, sušení a snášení potištěných archů papíru. Část této práce obstarávali patrně také mládenci, připravující se u bratrského kněze v Kralicích na budoucí duchovní úřad. Jednotlivé natištěné archy byly postupně rozesílány ke korekturám, které prováděli zpravidla všichni čeští a moravští biskupové. Texty kromě Ivančic putovaly do Přerova, Mladé Boleslavi a do Prahy. Provedené korektury byly po jejich schválení biskupem-písařem odevzdány tiskárně a opravy zaneseny do sazby. Teprve poté byl dotištěn potřebný

počet „kopií“ archu. Následovala sazba dalšího archu a celý proces se opakoval, dokud nebyla vytištěna celá kniha a listy ze všech archů poskládány do kompletních exemplářů. Není proto divu, že výroba objemnější knihy trvala v bratrské tiskárně i více než rok. Menší tisky, jako například agendy o několika desítkách stran menšího formátu, mohly být vyrobeny v rozmezí týdnů, nanejvýš několika málo měsíců. Vytištěné knihy byly běžně prodávány nsvázané, aby si jejich majitel, pokud chtěl, mohl nechat zhotovit individuálně provedenou vazbu. Tu mohl

zadat některému z knihvazačů, kteří působili ve všech bratrských biskupských centrech a také v některých sborech. Ve druhé polovině 16. století se podoba bratrských vazeb natolik ustálila, že je dnes můžeme mezi dochovanými tisky rozpoznat. Bratrské vazby patří vedle knihtisku kvalitou svého provedení k dalšímu významnému přínosu Jednoty knižní kultuře. A jak se vlastně knihy ke svému čtenáři z Ivančic nebo z Kralic dostaly? Každý z bratrských biskupů si objednal a nechal dovézt určitý počet exemplářů, většinou se biskupové dělili rovným dílem. Knihy pak rozprodávali kněžím, jáhnům a dalším zájemcům ve své diecézi. Pravděpodobně jen mimořádně si bratrská tiskárna vyměňovala část nákladu s jinými tiskaři, Jednotě nakloněnými, kteří knihy dále distribuovali, jak bylo tehdy jinak obvyklé.

Ti, kdo se chtějí o bratrské tiskárně v Ivančicích a Kralicích i o knihách, které z ní vyšly, dovědět víc, mohou nahlédnout do knihy: Daňková, Mirjam, Bratrské tisky ivančické a kralické (1564–1619), Praha 1951. Blízko místa bývalé tvrze v Kralicích, kde tiskárna po roce 1578 působila, stojí Památník bible kralické s celoročně otevřenou stálou (a nutno dodat, vkusně a odborně dobře provedenou) expozicí „Dílo tiskařů Jednoty bratrské“. Více informací lze získat na: <http://www.mzm.cz/pamatnik-bible-kralicke/>.

Obrázky, které doplňují tento článek, jsou ornamentální viněty užíváné při výzdobě tisků, zhotovených v ivančicko-kralické tiskárně.

Jiří Just

300 let Bűdingenského tolerančního ediktu

29. března 1712 vydal hrabě Ernst Casimir z Ysenburgu a Bűdingenu zvláštní edikt (najdeme o tom článek v březnovém čísle Herrnhuter Bote). Týkal se ponejvíce hospodaření na jeho panství, z hlediska evropského naprosto zanedbatelného kousku země. Tvořilo jej městečko Bűdingen a asi tucet vesnic v okolí. V předmluvě, v úvodu ke svým opatřením, však hrabě vyhlásil, že dává možnost, aby se na jeho panství usadili lidé, kteří nepatřili k žádné uznávané církvi, tedy z tehdejší perspektivy sektáři.

Příslušné věty znějí:

„Protože se někteří poctiví lidé ostýchají vydat se do naší země, jelikož nejsou příslušníky zemského náboženství a odtud se obávají tlaku na své svědomí, a protože jsme přesvědčeni, z povahy náboženství království Kristova a z povahy lidské

zámek Bűdingen

mysli, že vrchnostenská moc se nevztahuje na svědomí, chceme dopřát každému úplnou svobodu svědomí.

Tak aby žádnému z našich poddaných, cizích či přistěhovalých v naší zemi, kteří vyznávají jiné náboženství než reformované, nebo kteří se z překážek svědomí nehlásí k žádnému veřejnému náboženství, ve svém občanském jednání s vrchností a poddanými, stejně jako ve svých domech se však chovají čestně, mravně a křesťansky, nebyly činěny žádné obtíže ani mrzutosti.“

Je to zajímavý doklad široké náboženské tolerance, zahrnující i sektáře (pokud se nebudou projevovat na veřejnosti – čili mají svobodu jako lidé a doma se mohou soukromě scházet s kým chtějí, ale nemohou si zakládat vlastní církve), mnohem

ulice řemeslnického předměstí s typickými patrovými hrázděnými domy

otevřenější než jiné dobové výnosy i než mnohem pozdější patent Josefa II. Abychom si však o hraběti nedělali iluze, cílem jeho opatření bylo pozvat, ba nalákat dělníky a řemeslníky, aby se usadili v jeho panství, které bylo ještě stále od dob Třicetileté války a moru vylidněné. Následky, mezi nimiž byl i mor a další epidemie, zredukovaly počet obyvatel na 800, chyběla celá řada důležitých řemesel a panství hospodářsky nefungovalo dobře. Ediktem, který hrabě vydal a který nechal

vytisknout a rozšířit, zval především řemeslníky pracující s vlnou, v česárnách a přádelnách, tkalce, výrobce pleteného zboží (ponožek a punčoch), zpracovatele tabáku, holiče, parukáře, zlatníky, ale i učence a umělce.

Ale byl tu ještě jeden neblahý vliv – hony na čarodějnice. Mezi léty 1532 a 1699 bylo na malém ysenburském panství obžalováno skoro 500 lidí z čarodějnictví a přes 400 jich bylo odsouzeno a popraveno. Z tohoto hlediska bylo hrabství Büdingen jedním z klíčových bodů pronásledování čarodějnic v celém Německu. Když hrabě Ernst Casimir nastoupil roku 1708 ve svých 21 letech jako nový vládce panství, měl ve vínku i toto břemeno a můžeme předpokládat, že určitou roli v jeho rozhodování o náboženské toleranci hrála také snaha překonat dědictví tohoto pověrečného šílenství.

Hrabě měl samozřejmě zájem především o zvelebení svého sídelního města. Dodnes dobře zachovalé středověké opevnění ukazuje velikost města v 16. století a za Třicetileté války, ale už i v této době bylo město svým obyvatelům těsné. Kolem roku 1700 se stavělo čile za hradbami, protože do starého města se další domy nevešly. Hrabě dal vytvořit plán nového předměstí za západní branou města, kde byla přidělována místa

nově přicházejícím obyvatelům, ale i těm z města, kteří pro své živnosti potřebovali prostor.

Hraběcí opatření přineslo zřetelné výsledky, za prvních dvacet let se počet obyvatel více než zdvojnásobil (roku 1731 se uvádí 1938 obyvatel). A nově přistěhovaní obyvatelé, z větší části pronásledovaní ve svých původních bydlištích pro víru, pojmenovali západní bránu starého města „jeruzalémská“. Natolik jim život ve svobodě a pokoji připomínal svaté město.

Büdingen - jeruzalémská brána

Proč je tato událost zajímavá konkrétně pro nás jako příslušníky obnovené Jednoty? Büdingen není nijak proslulé město a v žádných stručných dějinách obnovené Jednoty ho nenajdeme. Stačí však podívat se na podrobnější mapu a zjistíme, že Büdingen je centrem oblasti, v níž leží místa z bratrských dějin dobře známá: hrad Ronneburg, zámek Marienborn a zvláště osada Herrnhag. Po vypovězení Zinzendorfa ze Saska roku 1738 se usadili se skupinou bratří a sester právě na tomto panství, nejprve na hradě Ronneburgu a poté na opuštěném a zpustlém zámku Marienborn. Hrabě by rád směřoval i příchozí z Herrnhutu do města, ti však, podle své nové tradice, chtěli raději samostatnou osadu, kde by se plně řídili svými řády. Vhodné místo se našlo na dohled od Büdingen, na vršku Haag, kde byl opuštěný statek. Tady si ochranovští vybudovali svou osadu a nazvali ji Herrnhag.

Jak víme, toto období netrvalo dlouho. Vrchnostenská tolerance neznamenala nutně toleranci všeobecnou, a mezi různými skupinami, a ještě více mezi nimi a místní zemskou církví, docházelo k nedorozuměním a konfliktům. Navíc v herrnhagském společenství proběhlo právě v oněch letech blouznivé hnutí s různými výstřelky, známé z dějin jako „doba třibení“, které jim veřejných sympatií rozhodně nepřidalo. Když po smrti hraběte Casimira nastoupil na jeho místo nový, méně tolerantní majitel panství, ochranovské spolu s dalšími skupinami vypověděl.

Když se podíváme do evropských církevních dějin, zjistíme, že konec 17. a začátek 18. století, tedy doba, kdy vzniká obnovená Jednota, bylo obecně období vzrůstající náboženské tolerance, v němž vznikaly nové a nové církve. Edikt hraběte Casimira, který pomohl v nesnadné chvíli i bratřím z Ochranova, byl jedním z nejrozhodnějších dokumentů vznikajícího náboženského pluralismu, ale nebyl zdaleka jediný. Nově se touto tematikou zabývá kniha „Religiöser Pluralismus im vereinten Europa“ (vydal Hartmut Lehmann, Göttingen: Wallstein, 2005).

j. halama

První ordinovaná žena na Labradoru

V posledním loňském čísle tohoto časopisu jsme četli o historii ordinace žen v Jednotě bratrské. Dnes chceme sdělit, že 25. září 2011 byla v Jednotě bratrské na Labradoru prvně ordinována žena. Jedná se o sestru Beatrice Hope, která bude sloužit ve sboru v Hopedale. Sestra pochází ze sboru v Nain, studovala teologii na Queen's College v Newfoundlandu a v květnu 2011 získala titul bakaláře. Ordinaci vykonal biskup Paul Graf z Wisconsinu v USA.

Labrador je v současnosti jednou z misijních provincií Jednoty s podporou severoamerické provincie.

Jednota bratrská v Lotyšsku

Pobaltské republiky jsou místem, kde Jednota působila již v době Zinzendorfově. Po pádu komunismu a rozpadu Sovětského svazu byla také zde práce Jednoty obnovena. Jedno z míst, kde Jednota působí, je také Grostona ležící v řídce osídleném lotyšském distriktu Madona. Zde se konal na podzim loňského roku „Den Jednoty bratrské“. Jedním z bodů programu byl referát na téma Význam Jednoty bratrské pro dějiny Lotyšska. Vedle toho byli návštěvníci zapojeni do pomoci při sklizni a skladování cukrové řepy. Ta je pěstována na polích ekumenického společenství a slouží pro krmení koní, krav a ovcí. Jednou z činností, která je i součástí finančního zabezpečení lotyšské školy Christiana Davida, je společná zemědělská práce vyučujících i žáků.

O práci Jednoty v Lotyšsku se můžeme mnohé dovědět z internetových stránek, které jsou nově k dispozici. Ač jsou www stránky zatím jenom v lotyšštině, najdeme tam kontakty a také přehled a rozsah práce. Na stránce také najdeme interaktivní mapu ze staleté historie Jednoty v Lotyšsku. Zkuste tedy www.bdm.lv

Jednota v Albánii

Jak se stává internet stále běžnějším, dostáváme zprávy i z nečekaných míst. Začátkem roku jsme dostali zprávu o slavení Vánoc v Albánii, kde Evropská kontinentální provincie pracuje společně s luterskou církví.

Dětská slavnost se tu pořádá na Štědrý večer, od 18 hodin, a sbor tráví celý večer

společně. Tyto vánoce se slavilo v Tiraně a na čtyřech dalších místech (Bathore, Pogradec, Burrel, Elbasan). Albánské sestry a bratři děkují za všechnu podporu, kterou dostávají a prosí o naše modlitby.

Nemocnice v Mbozi

V říjnu loňského roku oslavila nemocnice v tanzanské Mbozi 50 let svého trvání. Počátky této práce jsou spjaty s nezapomenutelným ochranovským misionářem Traugottem Bachmannem. Dnes má nemocnice v Mbozi 160 míst a 110 spolupracovníků. V roce 2010 bylo ošetřeno 7 273 pacientů na lůžku a 12 572 ambulantně.

První bratrský biskup v Kongu

Jednota bratrská v Kongu byla na synodu 2009 uznána jako samostatná provincie. Nyní má svého prvního biskupa. Na synodu v roce 2011 v Mwene-Ditu byl zvolen biskupem bratr Moise Mukadi Tshimanga. Ten se po léta staral o růst a upevnění práce v Kongu. Dnes má tato provincie 16 000 členů v 65 sborech, 20 ordinovaných farářů a 50 laiků.

Misijní práce v Burundi

Víme už delší čas, že církve obecně a také Jednota bratrská rostou na Africkém kontinentě. Dokladem toho je i nová práce jednoty v Burundi. Když byli v roce 1998 přijati v Tanzanii v Mtabila Camp v Kigoma uprchlíci z Burundi, žádali Jednotu v Lake Tanganyika o možnost založit vlastní bratrskou církev. Po svém návratu do země v tomto úsilí pokračovali. V roce 2007 byla Jednota v Burundi registrována vládou a synod Jednoty v roce 2009 přijal tuto oblast jako misijní oblast. Nyní pracuje Jednota v Burundi v jedenácti ze sedmnácti regionů a čítá již několik tisíc členů.

Studijní seminář v Ebersdorfu

Od 27. 2. do 4. 3. se opět konal studijní seminář německé Jednoty bratrské v Ebersdorfu. Tento seminář je určen pro studenty teologie a příbuzných oborů, pro vikáře a začínající kazatele. Letos měl téma světová Jednota bratrská – blízká i vzdálená. Hledali jsme odpověď na otázku, jak může co nejlépe fungovat církev, která je rozprostřena na tolika kontinentech.

Mezinárodnost a jazyková pestrost se projevila na semináři i ve složení účastníků. Kromě tří českých zástupkyň zde byla i sestra Rehema Mwakalo z Tanzanie, sestra Luise Plock s dlouholetou tanzanskou zkušeností, bratr biskup Humbert Hessen, rodilý Surinamec, a přes Skype setra Hether Robins z Jamajky. V modlitbách a písních zněly: čeština, němčina, angličtina, holandština, svahilština a surinamský jazyk. Dokonce i obědy byly podle receptů z mezinárodní kuchařky Jednoty bratrské. O něk-

terých provinciích jsme se dozvěděli více. Například sestra Rehema vyprávěla o práci se sirotky v Tanzanii. Některé z nás dojala její píseň o životě sirotek, která má za účel povzbudit štědrost dárců.

O největších současných problémech v jednotlivých provinciích i napříč Jednotou referoval Frieder Vollprecht z ředitelství evropské kontinentální provincie. V teoretické rovině jsme se seznámili například s různými modely jednoty církve. Každý den semináře rámovaly pobožnosti a dopolední rozhovory nad Bibli, zúčastnili jsme se také akcí ebersdorfského sboru, Světového dne modliteb z Malajsie, zpěvní hodiny, pašijní pobožnosti a bohoslužeb. Měli jsme také čas na procházky v krásném jarním počasí. Díky tomuto semináři jsme zažily, co to znamená být součástí světové Jednoty.

účastníci semináře včetně autorek tohoto příspěvku

H. A. + D. O.

náš seniorát

Živý Betlém v Železném Brodě (16. 12. 2011)

Mudrci od východu se objevili na náměstí v Železném Brodě v čase předvánočním, v pátek 16. prosince 2011 o 17. hodině a ptali se: „Kde je ten právě narozený král Židů? Jdeme se mu poklonit a tady na radničním balkóně vidíme svítit vánoční hvězdu. Kde je?“

Na náměstí před radnicí bylo více lidí. Pod hvězdou zpívali „andělé“ vánoční písně k oslavě narozeného Spasitele, byly rozdávány rozsvícené lucerničky, „hvězda“ pozvala přítomné na cestu do Betléma, vlastně na Brodec. Pak hvězda sestoupila mezi lidi a v čele jejich průvodu je vedla městem. Andělé a mudrci zpívali, a také se trošku

všichni klouzali, protože ten den od rána sněžilo a pršelo. Odpoledne už převažoval značně mokrý sníh. Přidalo se asi třicet lidí s malými dětmi, dokonce i v kočárcích. Za toho nedobrého počasí to bylo hrdinské. Předcházela nás Městská policie, ač to nebylo domluveno, aby nám zajistila bezpečné přechody přes silnici. Dokonce zastavila provoz rozsvíceným majákem na autě.

Pod sborovým domem na palouku už byli u ohně andělé a spali nervózním spánkem. Takže se probudili předčasně a museli být vráceni do děje hry. Měli počkat, až je anděl probudí.

Z reproduktoru z velkého sálu se ozvalo vánoční evangelium podle Lukáše 2 a zazněl zvon na věži. A pak se objevil anděl. „Hle, zvěstuji vám velikou radost... Je to možné? Nebeské zvony zvoní - a pastýři spí. A ovce jim utekly, žádné nevidím... - Tak povím něco vám, co nespíte: Radujte se, že už brzy budeme opět slavit Vánoce, narození našeho Spasitele Krista. Přeji vám, abyste se potkali s Boží láskou a abyste se z ní mohli radovat. Požehnané a krásné Vánoce!! - No, já je snad půjdu vzbudit...“

Přišel až k pastýřům u ohně: „Vstávat hoši betlémsští! Vstávat, nespát! My tu děláme nebeský rámus a vy spíte! Ovce jsou fuč!“ Když se vzbudili, pokračoval: „Nebojte se,

hle, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid! Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově. Toto vám bude znamením: naleznete děťátko v plenkách, položené do jeslí.“ A sbor andělů volal: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi. Bůh v nich zalíbení.“

Všichni netrpělivě čekali na svatou rodinu. Vyšla na schodiště, aby přijala obdiv pastýřů i hold králů.

Pak se ještě zpívalo u ohně, jeden anděl provianťák rozdával čaj, vánočku, bonbóny dětem a jako překvapení česnečku. Kdo nespíchal, přesunul se do tepla v malé modlitebně...

Už v roce 2010 jsme chtěli uspořádat tuto akci „B“ - ale ještě to zcela nedozrálo. Až teď před posledními Vánoci.

Když jsme o tom začali mluvit počátkem listopadu, objevila se zpráva, že podobnou akci chtějí dělat místní ochotníci. Tak jsme to vzdali. Pak jsme se ale dozvěděli, že se ochotníci poněkud pohádali u příprav a ustoupili od toho. Tak jsme obnovili přípravy na začátku adventu. Vybrali jsme písně, půjčili si oblečení pro krále a anděly, zapracovali na jednoduchém textu podle evangelií. Zkoušelo se 14. 12. Prubli jsme si kostýmy a rozdali role.

Nepříznivé počasí nás trochu zaskočilo. Akce však byla ohlášena v místním zpravodaji a také městský rozhlas vábil na tuto podívanou. Tak jsme šli do toho.

Akce „B“ měla malé chybičky v režii, dovezená sláma do jesliček silně smrděla..., ale užívali jsme si to. A vyrostlo odhodlání příští rok pokračovat a dokonce si ušít vlastní kostýmy. Tak uvidíme....

Jiří Polma

Vánoční hra v Rovensku pod Troskami

Zaplněná modlitebna – začíná odpolední setkání dětí a přátel Ochranovského sboru v Rovensku.

Napětí dětí – herců i diváků před začátkem představení odlehčí rozezpívání. Vánoční koledy za kytarového doprovodu jednoho z rovenských chalupářů a už začíná známý vánoční příběh.

Co předchází tomuto adventnímu zážitku? Nápad sestry kazatelky Hany Jaluškové: na koho se obrátit, aby pravidelná setkávání dětí při výtvarných a biblických programech na faře mohla být ke konci roku oživena něčím nevšedním? Vypomůže obětavá sestra Eva Kejřová z pražského sboru. Její hry s biblickou tematikou a zejména vlastnoručně vyrobené loutky a kulisy nejednou nadchly obecenstvo ať již v našich sborech, nebo na prázdninových táborech pro postižené děti. Pro rovenské dětské herce byla vybrána hra Cesta do Betléma.

Herci – děvčátka ze skupinky dětí, pravidelně docházejících na faru. Pod vedením sestry kazatelky Hany Jaluškové s předstihem pilně cvičily texty hry a těšily se na toto sobotní odpoledne, kdy jim budou konečně svěřeny skutečné loutky a s nimi předvedou svůj herecký um. Stačily dvě dopolední zkoušky se sestrou Kejřovou a loutkami v rukou a „jelo se naostro.“ Malým herečkám dodal odvahy a vypomohl též Matouš Jaluška, který se mužně ujal postavy krále Herodesa. Mezi jednotlivými obrazy vyplnila čas na výměnu kulisy svou hrou a příjemným zpěvem jedna z maminek z osazenstva. Po představení si děti ještě se zájmem prohlédly loutky a při čaji společně ochutnaly vánoční perníčky.

Takto může poselství adventu zaznívat i těm, kteří pravidelně nesdílejí společenství křesťanů.

L. Bernardová

Významné jubileum sestry Marie Ulrichové

Dne 15. ledna 2012 jsme mohli v pražském sboru oslavit významné životní jubileum sestry Marie Ulrychové, krásných 90 let. Po nedělních bohoslužbách se mohli někteří přítomní hosté blíže seznámit, jiní si připomenout významné mezníky života sestry Ulrichové nejen díky jejímu zajímavému povídání, ale také díky mnoha gratulantům, kteří nám sestru přiblížili ze svého úhlu pohledu. Mezi přítomnými nechyběli gratulanti z celého Ochránovského seniorátu, zástupkyně sester z jiných církví ani zástupci ze zahraničí. Společně strávený čas jsme všichni mohli zakončit při obědě a následné kávě v restauraci Domova Sue Ryder. Sestře Ulrichové přejeme mnoho zdraví, sil a nadšení do její další práce a už se těšíme na příští příjemně strávený čas při dalších příležitostech.

P. Šlapánková

Otevřený dopis sestrám a bratrům v Ochránovském seniorátě

Milé sestry, milí bratři, děkuji vám všem za projevy přátelství a lásky, které jsem od vás přijala ke svým narozeninám v lednu tohoto roku.

Děkuji za všechna blahopřání v telefonu. Bylo jich během týdne mnoho, protože mám jen pevnou linku.

Děkuji za všechny vaše dary, kterými jste chtěli vyjádřit, že oblažit ústa a jazyk je stejně krásné jako potěšit ducha a srdce.

Děkuji za všechny krásné květiny i z paličkované krajky, které dovedly mluvit za vás beze slov.

Děkuji za všechny vaše blahopřejné dopisy, ať byly předány osobně, nebo poslány poštou.

Děkuji za všechny pozdravy ze sborů s podpisy vás všech.

Děkuji za ty z nich, z kterých jste tvořivě učinili fotografický dokument.

A velice děkuji za to, že jste přišli (v tak hojném počtu) za mnou do kaple Domova Sue Ryder v Praze – Michli, abyste se mnou oslavili mé narozeniny. Velice jste mě svou účastí potěšili a povzbudili.

*Vaše vděčná sestra v Kristu
Marie Ulrichová (16. 1. 1922)*

Slib nového seniorátního výboru

Dne 4. března se konal slib nového seniorátního výboru. K této slavnosti jsme se sešli v Turnově. Při shromáždění slovem posloužil synodní senior Joel Ruml. Za synodní radu byla také přítomna synodní kurátorka Lia Válková. Svůj slib složili senior Ondřej

Nový seniorátní výbor Ochranovského seniorátu se synodním seniorem a synodní kurátorkou. Zleva vpředu J. Uhlířová, L. Valková a E. Šormová, vzadu O. Halama, J. Ruml a V. Marek.

Halama, seniorátní kurátorka Jana Uhlířová, konseniorka Eva Šormová a náměstek seniorátního kurátora Vojta Marek. Po skončení shromáždění jsme mohli prožít milé obecenství v rozhovorech. Děkujeme také Turnovskému sboru za pohoštění.

Evaš

práce sester

Setkání sester Ochranovského seniorátu

Znovu se nám po roce nabídla příležitost shromáždít se při tradičním setkání sester Ochranovského seniorátu při ČCE. Místem konání byl opět **Ochranovský sbor v Turnově**, termín sobota **14. dubna 2012** a začátek setkání v **9.30** hod.

Na programu bylo biblické zamyšlení, přednáška o otázkách výchovy a dospívání (*Mezi pubertou a adolescencí - „Ani ryba ani rak – a co na to máma?“*) a tradičně i něco z historie Jednoty bratrské, tentokrát na téma: *Působení žen z nižších měšťanských vrstev v Jednotě bratrské.*

Světovou Unitas fratrum zastupovalo promítání filmu ze života sborů Jednoty bratrské v Tanzanii a jako vždycky se při tomto sejití konala i sbírka, která je věnována na příslušný účel v UF.

Zprávu poslala za přípravný kroužek sester L. Bernardová a předělal ji technický redaktor - doufáme, že se setkání vydařilo.

Protože setkání proběhlo právě v době, kdy se toto číslo připravovalo do tisku, je pozdě formulovat toto oznámení jako pozvánku, a příliš brzy napsat je jako zprávu o tom, co již proběhlo. Vezměte tedy tuto informaci jako něco mezi a redakce se omlouvá za špatné načasování.

z církvi doma i ve světě

Postavení žen v Malajsii

„Povstaňte za spravedlnost“ je téma Světového dne modliteb žen 2. března 2012. Jeho bohoslužebný program vypracovaly křesťanské ženy ze všech denominací v Malajsii.

Malajsie zaznamenala velký hospodářský pokrok, k němuž přispěly ženy jak společensky, tak i finančně. Dosáhly vyšší vzdělanostní úrovně a dnes pracují jako lékařky, právničky, architektky, obchodnice, političky. Řada programů ve výcviku dovedností a finanční podpora vládních a nevládních organizací přispívají k tomuto rozvoji. Různými projekty pomáhají svobodným matkám a domácnostem, které vedou ženy. Jsou nápomocné najít všem ženám práci ve výrobních a služebních sektorech a zbavit je a jejich rodiny chudoby ve městech i na venkově.

Přes tento pokrok ženy všech ras a tříd čelí stále diskriminaci, obtížím a dokonce násilí na všech úrovních společnosti. Jen 40 % pracujících žen má skutečně zaměstnání a jejich účast na rozhodování je nízká. Dokonce v dnešních „osvícenějších“ časech se na děvčata stále pohlíží jako na bytosti méněcennější než jsou chlapci. Ženy trpí násilím bez protestu. Vláda se rozhodla vyřešit některé z problémů žen.

Malajsie má dnes v Asii největší počet přistěhovalých dělníků a podloudný obchod s lidmi je činnost rafinovaná, velmi dobře organizovaná a výnosná. „Tenganita“ je jednou z řady organizací, která byla založena za účelem snížit podloudný obchod s lidmi a násilím na ženách a účinně poučovat o jejich hodnotě. Existuje útulek pro oběti podloudného obchodu s lidmi a zneužívání. Chrání práva všech žen a přistěhovalých dělníků.

V Sabahu (sever Bornea) je mnoho problémů se svobodnými matkami a dětmi, které nemají státní příslušnost. HIV a AIDS, závislost na drogách, zneužívání, vykořisťování a násilí na dělnících v domácnostech jsou právě některé ze záležitostí, které potřebují být vyřešeny.

V Saravaku (západ Bornea) ovšem došlo k velkým změnám, co se týče úlohy a prestiže žen. Ženy tam mají nyní přístup ke vzdělání bez ohledu na svou situaci – ať jsou bohaté nebo chudé, z venkova, či z města. Prospěch a rozvoj zdejších žen a příspěví k jejich komunitám se staly vzorem pro ostatní části Malajsie, aby se hleděly vyrovnat zlepšené úloze a společenskému postavení žen celostátně.

Malajské mnoho-etnické skupiny vytvořily bohaté dědictví pro svou zemi a lidi, ale současně daly narůst mnoha problémům a výzvám k řešení.

Ze „Spolu v modlitbě“ (překlad M. Ulrichová)

Kolik lidí chodí na bohoslužby?

Podle statistiky, kterou přinesl o velikonocích švýcarský list Neue Zürcher Zeitung, je nejvíce pravidelných návštěvníků bohoslužeb v Nigérii – 89 procent obyvatel. I další země, kde se o svátku vypraví na bohoslužby většina lidí, jsou mimoevropské (např. Filipíny). Z Evropy se mezi ně řadí pouze Irsko (84 %). Na Evropu vysokou účast na církevním životě má také Itálie (45 %).

Na druhém konci žebříčku není Česko, nýbrž Rusko (asi 2 %). Dokonce i v několika dalších zemích (celá Skandinávie, Estonsko, Lotyšsko, Island) je průměrná návštěvnost bohoslužeb pod 5 procent obyvatel. Dlouhá řada evropských států má návštěvnost bohoslužeb mezi 5 a 10 procenty obyvatel. O Česku statistika nemluví, což znamená, že patříme do šedého průměru. Až chvástavé prohlášení, že jsme nejateističtější zemí Evropy, může a také nemusí být přijato. Záleží na úhlu pohledu a způsobu, jakým to chceme dokázat nebo vyvrátit. Je pravda, že tyto a podobné statistiky jsou velmi nepřesné a neříkají mnoho.

(NZZ, 8. 4.)

Omezit obchod se zbraněmi

Takto politické téma k Velikonocům? A proč ne? Problém obchodu se zbraněmi je aktuální pořad a apeluje i na naši křesťanskou odpovědnost. Letos v červenci bude OSN jednat o návrhu nové smlouvy o obchodu se zbraněmi. Cílem by mělo být umožnit kupovat zbraně ozbrojeným složkám států (armády, policie) a co nejvíc omezit možnost nákupu zbraní pro kohokoliv jiného. Proti tomu existuje silný odpor všech, kdo se zbraněmi živí.

SRC vede už delší dobu kampaň proti volnému obchodu se zbraněmi, přímo je zapojeno přes 30 zemí. Zástupci této kampaně už mluvili s více než 20 vládami v Africe, Asii, Evropě a Americe a přimlouvají se za přísná a účinná opatření, která by pomohla chránit lidské životy.

Na jedné straně 153 vlád přijalo „nejvyšší možný mezinárodní standard“ pro regulaci obchodu se zbraněmi, na druhé straně je pro polovojenské a různé soukromé ozbrojené skupiny stále velmi snadné si zbraně opatřovat a terorizovat statisíce a miliony lidí především v Africe, Asii a Jižní Americe. Organizovaný zločin a pašeráci mají v obchodu se zbraněmi zlatý důl.

Problém obchodu se zbraněmi je zároveň problémem vztahu bohatého severu a chudého jihu, kde bohaté země vyvážejí své zbraně do zemí, které by si je neměly vůbec dovolit nakupovat, protože zoufale potřebují prostředky na základní životní potřeby. Výhodou křesťanského hnutí je, že se v něm spojují lidé ze zemí zbraně vyvážející i lidé ze zemí, kam zbraně směřují, a společně se snaží působit na své vlády, aby obchod omezily.

Úsilí o omezení obchodu se zbraněmi není výlučně křesťanskou iniciativou, velká světová náboženství přijala společnou výzvu vládám (podepsalo ji přes sto představitelů křesťanství, judaismu, islámu i dalších náboženství), aby se k problému postavily rozhodně a statečně.

Pokud byste měli chuť připojit svůj hlas k petici za omezení obchodu se zbraněmi, je to možné na internetu: <http://speakout.controlarms.org>

red

Sjednocení reformačních církví ve Francii?

V polovině března se sešli zástupci reformované církve ve Francii a spojené luterské francouzské církve, aby připravovali plánované spojení obou církví v příštím roce. Přes sto delegátů pracovalo pilně, k předloženým návrhům vznesli přes 40 návrhů pozměňovacích, vzešlých z regionálních synodů.

Text společného církevního zřízení a řádu bude nyní předložen společnému synodu v květnu letošního roku a bude-li schválen, jak se očekává, v květnu příštího roku by se měl uskutečnit první synod sjednocené evangelické církve ve Francii.

zdroj - protestantnews.eu

o duchovním zpěvu

Samému Bohu sláva, čest

Soli Deo gloria

Kazatel, kantor a reformátor Nicolaus Decius (1485 - 1546) napsal několik liturgických písní v dolnoněmčině pro svůj sbor v Brunšviku. K těm nejrozšířenějším ve všech protestantských církvích patří jeho Gloria-píseň (EZ 158), která je také považována za nejstarší německou církevní píseň (M. Jenny). Poprvé byla zpívána o Velikonocích 1523. Původní text, vycházející z latinského zpěvu Gloria in excelsis, měl pouze 3 sloky. Teprve v r. 1525 jí byla přidělena 4. sloka, aby ucelila trojiční strukturu, čímž posílila modlitební charakter původního oslavného hymnu.

Od ranní chvály k mešnímu zpěvu

Gloria, druhá část mešního ordinária, pochází ze starocírkevního řeckého hymnu. Ve východní církvi tvoří tento text první část „velké doxologie“, v jejím závěru zazní „Trishagion“ (tříkrát svatý). Na východě zaznívá na konci ranní modlitby, po které následuje slavnost svátosti. V římské církvi se tato „chvála z výšin“ stává součástí mše. Od 9.století existuje konečná verze latinského textu, která bývá někdy variována. První věta je citát z „andělského“ vánočního evangelia (Lk 2,14), což je kantikum s hymnickým charakterem. Po něm následuje řada chválicích formulí, které jdou „podle východního způsobu“ řetězovitě po sobě: „Chválíme tě. Velebíme tě. Klaníme se ti. Oslavujeme tě. Vzdáváme ti díky pro tvou velikou slávu.“ Pak ještě následuje vzývání osob svaté Trojice s „predikáty“ a prosby k Ježíši, které obsahově i formálně připomínají pasáže z hymnu Te Deum. Gloria, jakožto gregoriánský hymnus, byl dlouhou dobu zpíván knězem, později mnichy, až do té doby, než tento úkol převzala schola. Od karolínského období se Gloria zpívalo o svátcích a vynechávalo se v adventním a pašijním období. Nezaznívá v postní době, ale zato vynikne o svátcích. Gloria je zpěvem svátečního období. Tento úzus platí dodnes v luterských církvích.

Lid zpívá ordinarium

Píseň, byť vychází z latinského textu, obsahuje důrazy typické pro reformační teologii, jako např. „SAMÉMU Bohu“, „milost“, „Blaze NÁM, že tys NÁŠ Pán!“. N. Decius napsal pro lid nové písně z textů mešního ordinária, aby se každý se svým hlasem mohl zpěvem připojit do souzvuku těch, kteří zpívají o Boží slávě a volají k němu „jedněmi ústy“. Tím se shromážděný lid stal nositelem liturgie. Znovuzavedení bohoslužebného zpěvu písní, zpívaných celým shromážděním, nebylo v tehdejší Evropě žádné novum. S touto inovací se setkáváme u Mistra Jana Husa na počátku 15.stol., o jedno století dříve před tzv. světovou reformací.

Tři typy zpěvů v jedné melodii

Naše píseň je krásnou ukázkou dobových vlivů, které zanechaly své stopy také na jejím „zevnějšku“, na formě a nápěvu. Tónový materiál začátku melodie je inspirovaný chorálovou mší s názvem „Lux et origo“ (světlo a původ), určené k Velikonocům. Začátek zpěvu Gloria zpíval jen sám kněz jako krátkou intonaci. Po něm pak nastoupil chór se zpěvem: „Et in terra pax.“ Z této části převzal Decius tóny pro svou novou melodii. Pro svou píseň využil sedmířádkovou „Lutherovu sloku“, což je zvláštní metrický útvar, převzatý z minnesangu pozdního středověku. Rytmus melodie nám připomíná ještě třetí typ zpěvu: cantiones. To byly duchovní písně s jednoduchou melodií, často obsahovaly rozložené tóny durového kvintakordu, napsané v tanečním trojtaktí. V té době to byly populární zpěvy, které se o svátcích zpívaly také v katolické církvi, třeba při procesích, nebyly však součástí mše.

Samému Bohu sláva, čest (kánon)

Zpracování: Herbert Beuerle 1975

Sa - mé - mu Bo - hu slá - va, čest bu - díž za mi - lost je - ho.

So - li De - o glo - ri - a!

Ke kánonu lze zpívat:

So - li De - o, De - o glo - ri - a!

Nový kánon

Herbert Beuerle (1911-1994), významný německý kantor, skladatel a dlouholetý Singwart (strážce zpěvu) Křesťanského pěveckého spolku, objevil u této písně, že první dvě části k sobě ladí, lze je zpívat simultánně. K tomu připsal ještě třetí část s textem Soli Deo Gloria a jednoduché dvojhlasé ostinato (v případě menšího počtu zpěváků jej lze vynechat). Kánon může zaznít buď samostatně, nebo jako předzpěv k písni. Když se kánon povede, vyzní skoro jako zpěv andělů (oni totiž ovládají vícehlas nejlépe).

Ladislav Moravetz

ráj srdce

Čtyři zamyšlení

Jednou jsem navštívil svého přítele. Vyndal kousek železa, jenž měl podivuhodnou schopnost přitahovat kov. Pohyboval magnetem nad stolem, na němž leželo zlato, stříbro a železo. Když se magnet přiblížil k železu, přitáhl je k sobě, zatímco stříbro a zlato, které mají mnohem větší cenu, přitáhnout nemohl. Tento děj mi připomněl Ježíšův výrok: „Nepřišel jsem povolat spravedlivé, ale hříšníky.“

Když jsem společně s jedním Tibeťanem cestoval Himálajemi ve sněžné bouři, spatřili jsme muže, který se zřítíl pod svah a ležel v bezvědomí. Řekl jsem svému druhovi: „Musíme sejít dolů a pomoci mu.“ On však odpověděl: „To bychom sami zahynuli mrazem.“ Řekl jsem: „Máme-li sami zemřít, pak je lépe zemřít při pomoci jiným.“ Nesouhlasil a pokračoval sám v cestě. Já jsem však sestoupil, vzal nešťastníka na záda a šel dále s ním. Námahou, které bylo třeba k pochodu, jsem se zahřál a sdílel své teplo s ním, ztuhlým zimou. Tak jsem s ním dorazil do nějaké vesnice. Ale můj druh, který šel napřed sám, byl pak nalezen zmrzlý. Tak se mi objasnilo, že ti, kdo si chtějí zachovat život, jej ztrácejí, kdežto ti, kdo jej obětují pro jiné, jej zachovávají.

Jsme v tomto světě jako čluny. Člun je ve vodě, ale voda nesmí být v člunu. - Jsme ve světě, ale svět nesmí být v nás.

Představte si strom plný ovoce. Musili byste od jeho vlastníka ovoce koupit nebo si je vyprosit. Je-li strom vaším vlastnictvím, patří vám ovoce všechno. Stejně tomu tak je s Bohem. Je-li náš, jsou naše i všechny věci na nebi a na zemi, neboť On je náš a naše všechno.

Sádhu Sundar Singh, indický svědek Kristův

připravuje M. Matouš